

КАФЕДРА ДИЗАЙНУ ТА ОСНОВ АРХІТЕКТУРИ

УДК 711

Б.С. Черкес, Г.П. Петришин
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну та основ архітектури

ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ У ЛЬВІВСЬКІЙ АРХІТЕКТУРНІЙ ШКОЛІ

© Черкес Б.С., Петришин Г.П., 2010

Характерною рисою Львівської архітектурної школи, що формувалась протягом століть, є синтез наук та мистецтв – точних, які формують інженерне підґрунтя архітектури, та образних, які презентують цілісність та красу архітектурного образу. Образно-художній підхід до архітектури формується естетикою, художніми дисциплінами, збагачується історією архітектури та мистецтва. Продовженням цього напрямку стало створення у 1998 р. у Львівській політехніці напрямку “Дизайн”.

Ключові слова: Львівська політехніка, архітектура, дизайн, художні дисципліни

The personal touch of Lviv architectural school which was formed during ages is a synthesis of sciences and arts – exact which form engineering subsoil of architecture, and vivid which present a wholeness and beauty of architectural appearance. Vividly artistic going near architecture is formed aesthetics, artistic disciplines, enriched history of architecture and art. Continuation of this direction was become by creation in 1998 in Lviv politekhnic straight “Design”.

Keywords: Lviv politekhnika, architecture, design, artistic disciplines

Вступ

Поняття дизайну охоплює сьогодні багато галузей людської діяльності, але ці галузі, особливо творення предметно-просторового середовища, облаштування простору, проектування та облаштування інтер'єрів, ґрунтуються на архітектурній творчості. Львівська політехніка завдяки своїй історії становить унікальний ґрунт для взаємозбагачення архітектури та дизайну.

Постановка проблеми.

Кафедра дизайну та основ архітектури здійснює сьогодні базову проектну, художню й історико-теоретичну підготовку на всіх спеціальностях та спеціалізаціях Інституту архітектури за напрямками “Архітектура”, “Дизайн”, “Реставрація творів мистецтва” і готує фахівців в області дизайну: бакалавр, спеціаліст та магістр за спеціальностями “Графічний дизайн” та “Інтер'єр та обладнання”. Становлення напрямку “Дизайн” у Львівській політехніці пов'язаний із формуванням образно-художнього підходу до архітектури як синтезу естетики та художніх дисциплін, збагачених історією архітектури та мистецтва.

Аналіз останніх досліджень

Українські та польські дослідники багаторазово звертались до історії творення різних напрямів у Львівській політехніці. У дослідженні творення архітектурно-дизайнерського напрямку та аналізу методично-навчального та наукового доробку за останнє двадцятиріччя слід підкреслити внесок А. Рудницького, Р. Липки, Б. Черкеса, В. Проскуракова, Г. Петришин, Т. Клименюк, І. Диди, О. Пасічник та інших [1–7].

Художні та історичні дисципліни для архітекторів викладаються від відкриття архітектурної спеціальності у Львові, тобто від 1730 р. Родовід кафедри простежується у створеній у 1844 р. тоді ще Цісарсько-королівській Технічній Академії. У 1872 р. було утворено кафедру “Рисунку і

моделювання”, яку очолював видатний митець італійського походження проф. Леонард Марконі (рис. 1, 2). Кафедра у своїй майже 150-річній історії й відповідно до велінг часу багаторазово зазнала трансформацій, реорганізаційних змін та перейменувань: у 1877 р. її перейменовано на кафедру рисунка, орнаментування та моделювання, у 1899–1901 рр. ця кафедра функціонувала під назвою рисунка і давньохристиянської та середовічної архітектури, потім знову рисунка та орнаментування, а від 1913 р. – як кафедра декоративного рисунка та декорування інтер’єрів. Після смерті проф. Л. Марконі її керівниками були такі видатні зодчі, як проф. Теодор Тальовський (1901–1910), проф. Владислав Садловський (1911–1935) та відомий художник, заст. проф. Владислав Лам (1935–1945). Але протягом своєї довгої історії кафедра синтезувала архітектуру і мистецтво, була фактично первинною кафедрою, яка розпочала вже у XIX ст. підготовку дизайнерів в Україні.

Рис. 1. Проф. Леонард Марконі, засновник кафедри (6.10.1835, Варшава – 1.04.1899, Львів)

Рис. 2. Плафон стелі головного корпусу Львівської політехніки. Проект проф. Л. Марконі (фото 1892 р.)

До структури кафедри влились і інші кафедри, як утворена у 1889 р. кафедра історичної архітектури, яку очолювали Михайло Ковальчук (1889–1911), д-р габ., проф. Ян Сас-Зубрицький (1912–1929) та д-р техн. наук, проф. Мар’ян Осінський (1929–1944), а також такі, як кафедра історії архітектури та естетики (1910–1912), історії польської архітектури (1934–1944, д-р техн. наук, проф. Мар’ян Осінський) чи кафедра основ композиції (д-р техн. наук Адам М. Мсцівуєвські, 1944–1945).

Велику роль у формуванні кафедри відігравав до своєї смерті у 1898 р. проф. Юліан Захарієвич, основоположник архітектурної школи Львівської політехніки, видатний архітектор, громадський діяч, для якого синтез архітектури та мистецтва завжди був пріоритетним завданням.

Протягом 1945–1970 рр., коли архітектурний факультет було ліквідовано вольовим рішенням центральної влади, художні дисципліни та історію архітектури викладали на єдиній кафедрі архітектурного проектування, яка входила до інженерно-будівельного факультету Львівського політехнічного інституту.

У 1971 р. кафедру рисунка та живопису було поновлено у складі Архітектурного факультету. Організовував та очолював видатний архітектор та педагог доцент Роман Липка (рис. 3). Від 1987 р. кафедру очолює д-р арх., проф., академік Української академії архітектури і Саксонської академії мистецтв Богдан Черкес.

Мета статті

Метою статті є проаналізувати становлення напрямку “Дизайн” у Львівській політехніці, визначити характерні риси архітектурно-дизайнерської школи та розкрити індивідуальні творчі обличчя її творців.

Рис. 3. Меморіальна дошка, встановлена на пошану завідувача кафедри рисунка та живопису у 1971–1987 рр., доц. Р.М. Липки (автор – В.І. Кузьмич, 2004 р.)

Виклад основного матеріалу

Від 1990 р., опираючись на історичні традиції, розширено профіль роботи кафедри й відповідно перейменовано її у кафедру історії та художніх основ архітектури. Кафедра розпочала теоретичну підготовку архітекторів у галузі всесвітньої та національної історії архітектури та містобудування та історії мистецтва, а також архітектурної композиції та архітектурної графіки. У становленні теоретичних підвалин кафедри значну роль відіграли д-р арх., проф. Б.С. Черкес, канд. арх., проф. Г.П. Петришин, канд. арх., доц. І.А. Дида, канд. арх., доц. Т.М. Клименюк, канд. арх., доц. Н.А. Консулова, канд. філософ. наук О.І. Ремешило-Рибчинська та інші викладачі – В.І. Кузьмич, О.Й. Лясковський, Л.С. Нагорний, М.М. Обідняк, І.Л. Щербаков.

Навчання архітекторів і дизайнерів проводила плеяда відомих львівських митців – Степан Коропчак, Петро Кравченко, Григорій Кічула, Ярослав Шеремета, Богдан Попович, Сюзанна Сабан, Іван Хміляр, Степан Голінчак, Ігор Гапон, Володимир Липовий, Федір Василенко, Катерина Лесюк, Богдан Скиба та інші.

У 1998 р. на кафедрі відкрито підготовку спеціалістів у галузі «Мистецтво» за напрямом «Дизайн». До складу кафедри влились видатні дизайнери: д-р мист., проф. О.Я. Боднар, канд. арх., проф. С.П. Мигаль, доц. А.В. Максименко. З 2003 р. кафедру перейменовано на кафедру дизайну та основ архітектури і її продовжує очолювати д-р арх., проф. Богдан Черкес. У 2007 р. відкрито напрям «Реставрація творів мистецтва». Сьогодні на кафедрі, яка випустила від 2003 р. 68 магістрів та 97 спеціалістів різних форм навчання, працюють 64 викладачі (рис. 4, де зліва направо, перший ряд (сидять): доцент, канд. арх. Бойко Христина Степанівна; доцент, канд. арх. Олешко Олена Петрівна; доцент, канд. мист. Мотиль Романа Ярославівна; ст. викл. Винниченко Ольга Миколаївна; доцент, канд. арх. Лисенко Ольга Юріївна; ст. викл. Бучковська Іванна Юріївна; доцент, канд. філос. наук Ремешило-Рибчинська Ореста Ігорівна; проф., канд. арх. Петришин Галина Петрівна; доцент, канд. арх. Дида Ірина Андріївна, заступник завідувача кафедри; канд. арх., доц. Клименюк Тетяна Михайлівна; ст. викл. Щербаков Ігор Леонідович; ст. викл. Служинська Марія Степанівна; другий ряд: ст. викл. Климко Зоряна Василівна; асист. Горіздра Олег Якович; асист. Дутко Ірина Андріївна; ст. викл. Радомська Віолета Родіонівна; ст. викл., канд. арх. Ідак Юлія Володимирівна; ст. викл. Сеньків Зіновія Ярославівна; ст. викл., канд. арх. Білінська Оксана Богданівна; професор, доктор архітектури, завідувач кафедри Черкес Богдан Степанович; асист. Мосор Інна Володимирівна; ст. викл., канд. арх. Крамарчук Христина Петрівна; асист. Оконченко Ольга Михайлівна; ст. викл. Квасниця Роксолана Богданівна; асист., канд. арх. Мер'є Ольга Валеріївна; ст. викл. Штець Віктор Олексійович; ст. викл. Львовський Чеслав Збігневич; третій ряд: асист. Штанько Катерина Юріївна; ст. викл. Жук Олександр Кузьмич; ст. викл. Лясковський Олег Йосипович; ст. викл. Скиба Богдан Назарович; ст. викл. канд. арх. Франків Роман Богданович; ст. викл. Кузьмич Василь Ілліч; доцент, канд. мист. Галишич Руслан Ярославович; ст. викл., канд. мист. Юрченко Ігор Андрійович; доцент Шеремета Ярослав Гнатович; доцент Василенко Федір Іванович; ст. викл. Челомбітько Ольга Іванівна; асист. Баран Степан Васильович; асист. Гвоздецький Павло Миколайович; асист. Богуславський Максим Володимирович; асист. Турик Мирон Михайлович).

Рис. 4. Колектив кафедри ДОА, 2009 р.

Колектив кафедри має значний творчий доробок. Членами Національної спілки художників України стали доцент Федір Василенко, ст. викл. Ольга Винниченко, асистент Мирон Турик, доцент Ярослав Шеремета. Члени спілки дизайнерів України – канд. арх., проф. Станіслав Мигаль (голова львівського відділення спілки), ст. викл. Роксоляна Квасниця, канд. арх., доц. Ольга Лисенко, ст. викл., канд. мист. Оксана Мельник, ст. викл. Сергій Мільчевич, ст. викл. Ярослав Ракочий, ст. викл. Віктор Штець, канд. мист., доц. Ігор Юрченко. Члени Національної спілки архітекторів – д-р арх., проф. Богдан Черкес, канд. арх., доц. Ірина Дида, канд. арх., доц. Тетяна Клименюк, ст. викл. Василь Кузьмич, ст. викл. Микола Обідняк (лауреат Державної премії СРСР у галузі архітектури), канд. філос. наук, доц. Ореста Ремешило-Рибчинська, ст. викл. Ігор Щербаков.

Напрямок наукових досліджень кафедри дизайну та основ архітектури – дизайн в системі природи, суспільства і архітектури – належить до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки України: «Фундаментальні дослідження з найважливіших проблем природних, суспільних і гуманітарних наук: збереження навколишнього середовища та сталий розвиток».

На кафедрі з 2000 року працює наукова школа ідентичності в архітектурно-дизайнерських процесах, засновником і керівником якої є д-р арх., проф. Б.С. Черкес. Представниками цієї наукової школи є, окрім керівника, 18 вчених, серед яких – канд. арх. проф. Г.П. Петришин, канд. філос. наук, доц. О.І. Ремешило-Рибчинська, канд. арх., доц. І.А. Дида, канд. арх., доц. Т.М. Клименюк, канд. арх., доц. Х.С. Бойко, канд. арх., доц. С.І. Топилко, канд. арх., доц. О.П. Олешко, канд. мист., доц. Р.Я. Галишич, канд. мист., доц. І.А. Юрченко, канд. арх., доц. Р.Б. Франків, канд. арх. доц. О.Б. Білінська, канд. арх. Т.С. Казанцева, канд. арх. Ю.В. Ідак, канд. арх. Х.С. Крамарчук, канд. арх., доц. С.М. Лінда, канд. арх., доц. Л.С. Грицюк, канд. мист., доц. Ю.О. Бірюльов, канд. мист. О.Я. Мельник та інші. Їх кількість зростає в процесі розвитку та розширення наукової діяльності школи. Під науковим керівництвом д-ра арх., проф. Б.С. Черкеса та канд. арх., проф. Г.П. Петришина за час існування школи аспіранти та здобувачі захистили 15 дисертацій на здобуття ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01. «Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури», що підтверджено ВАК України.

Вагомим результатом наукової роботи школи стала монографія проф. Б.С. Черкеса: Національна ідентичність в архітектурі міста. – Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2008–268 с., яка стала переможцем X Всеукраїнського рейтингу «Книжка року 2008». Окрім того, результати наукових досліджень Б.С. Черкеса, Ю.О. Бірюльова, Г.П. Петришина, Т.М. Клименюк, Р.Б. Франківа опубліковано в колективних наукових працях:

- Архітектура Львова: Час і стилі. XIII–XXI ст. / Упор. і наук. ред. Ю.О. Бірюльов. – Львів: Центр Європи, 2008. – 570 с.;

- Історія Львова. У трьох томах / Редколегія: Я. Ісаєвич, М. Литвин, Ф. Стеблій. – Львів: центр Європи, 2007. – Т. 1. – 296 с.; Т. 2. — 559 с.; Т. 3. – 575 с. (рис. 5).

Рис. 5. Титульні сторінки монографій та важливіших публікацій вчених кафедри

У межах проблематики основного наукового напрямку кафедри представники наукової школи під керівництвом проф. Б.С. Черкеса проводять наукові розробки спеціалізованих тем.

Керівником теми «Дослідження історичної архітектурної і мистецької спадщини Західного регіону України» (номер держреєстрації ДОА-4 0108U010399) є широко відома у Європі дослідниця канд. арх., проф. Г.П. Петришин. Під її керівництвом проводиться науковий аналіз архітектурного і дизайнерського середовища історичних міст, архітектурних і мистецьких пам'яток минулого, що збереглися в регіоні, вивчаються умови їх збереження і популяризації (рис. 6). Науковий доробок проф. Г.П. Петришин дав змогу створити новий напрям у галузі теорії архітектури – історичне містознавство. Розробленню цієї тематики присвячено численні наукові публікації в українських та закордонних виданнях: монографіях, розділи у колективних монографіях та статтях. Виконано науково-дослідні проекти «Німецькі колонії Галичини» (під патронатом філії Австрійського Інституту Східної і Південно-східної Європи у Львові, 1996 р.) та «Книга міст Галичини» (під патронатом Австрійської Академії наук, 1998 р.). За результатами розроблення

тематики підготовлено фундаментальну монографію на основі дослідження картографічних матеріалів Віденського військового архіву: Г.П. Петришин. Карта Ф. фон Міга (1778–1781) як джерело до містознавства Галичини. – Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2006. – 272 с. (рис. 7).

Рис. 6. Студійний об'їзд-ознайомлення з пам'ятками України, 2007/2008 навч. рік, Кам'янець-Подільський – Хотин, група AP-25, керівник канд. арх., проф. Г.П. Петришин

Рис. 7. Титульні сторінки монографій Г.П. Петришин та І.А. Диди

Керівником теми «Дослідження еволюції дизайну в Західному регіоні України» (номер держреєстрації ДОА-30108U010398) є канд. мист., доц. Р.Я. Галишич. На підставі комплексного дослідження визначається характеристика особливостей процесів розвитку дизайну в Західноукраїнському регіоні, пов'язання їх з регіональним народним мистецтвом та загальними процесами формування європейського дизайну, перспективні напрями розвитку українського дизайну. Значний внесок в опрацювання тематики зробили д-р мист., проф. М.Є. Станкевич, д-р мист., проф. О.М. Голубець, д-р мист., проф. О.І. Никорак. Канд. арх., проф. С.П. Мигаль опублікував монографію: Дизайн: Львівська школа: Альбом-каталог. – Львів: "Папуга", 2004. – 240 с.: іл. (рис. 8).

Рис. 8. Титульні сторінки монографій С.П. Мигалья та Р.Я. Галишича

За темою «Дослідження екологічних основ архітектури і дизайну в Україні» (номер держреєстрації ДОА-2 0108U010397, керівник – канд. арх. доц. І.А. Дида) проводиться дослідження пов'язань української архітектури і дизайну з природним середовищем, науковий аналіз та обґрунтування теорії і практики діяльності у справі екологічного дизайну та екологічного проектування довкілля. За результатами багаторічної наукової роботи за цією тематикою вийшла друком наукова монографія: Дида І.А. Екологічні основи традиційної української архітектури. – Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. – 332 с. (рис. 7).

Практичний досвід канд. філос. наук, доц. О.І. Ремешило-Рибчинської, члена ІКОМОС використовується в процесі опрацювання теми з розроблення концепції дизайн-програми «Інтенсифікації розвитку регіону засобами графічного, предметно-просторового та екологічного дизайнів» з розробленням вірців дизайну візуальних комунікацій предметно-просторового дизайну, який має відображати місцеві етнічні, культурні традиції та соціально-економічні передумови розвитку регіону.

Викладачі кафедри опублікували ряд навчальних посібників та підручників, рекомендованих та затверджених Міністерством освіти і науки України для спеціальності «Архітектура», які використовуються також іншими освітніми закладами України (рис. 9):

- **Геометричне креслення:** Навч. посібник / Т.М. Клименюк, Л.І. Лучко, О.Й. Лясковський, Я.В. Ракочий. – Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2000. – 164 с.

Рис. 9. Титульні сторінки навчальних посібників та підручників, рекомендованих та затверджених Міністерством освіти і науки України, підготованих викладачами кафедри

- **Проекційне креслення:** Навч. посібник / Т.М. Клименюк, Л.І. Лучко, О.Й. Лясковський, Я.В. Ракочий. – Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2001. – 94 с.
- **Історичні архітектурно-містобудівні комплекси: наукові методи дослідження.** Навч. посібник / Г.П. Петришин, У.І. Іваночко, Ю.В. Ідак, С.І. Топилко, Х.С. Бойко, Н.С. Соснова, О.П. Олешко, Л.Б. Гнесь; За ред. Г.П. Петришин. – Львів: Видавництво Національного університету "Львівська Політехніка", 2006. – 212 с.
- **Німецько-український термінологічний посібник з історії архітектури та містобудування:** Навч. посібник / Г.П. Петришин, В.В. Задорожний, С.І. Топилко, У.І. Іваночко, Т.І. Нестерова, О.Ю. Криворучко; За заг. ред. Г.П. Петришин. – Львів: Вид-во ЕКОінформ, 2006. – 260 с.
- **Архітектурне проектування: початковий курс.** Підручник / Г.П. Петришин, М.М. Обідняк. – Львів: Видавництво "РАСТР 7", 2009. – 272 с.

Відбуваються традиційні творчі звіти викладачів кафедри. Персональні виставки презентували Ольга Винниченко (Україна: Львів, 1990 р.; Угорщина: Будапешт, 1997 р.), Сергій Мільчевич (Чехія: м. Верхлаба, 1998 р., м. Трутнов, 2000 р.), Лідія Триноженко (Львів, 2006 р.), Ольга Челомбітько (м. Цзинь-Хуа, КНР, 2008 р.; Україна: Львів, 2009 р.), Ярослав Шеремета (Україна: Львів – 1990, 1999, 2009 рр.), Ігор Юрченко (Україна: Львів – 1995 р., 1996 р., 2007 р.; Тернопіль, Луцьк – 2007 р.; Польща: Вроцлав – 1996 р., Немча, Львувек, Новий Томишль – 2005 р., Косціан – 2006 р.).

У міжнародних виставках взяли участь: Ольга Винниченко, Ярослав Дідула (Польща, Канада, США, Німеччина, Італія та ін.), Роксоляна Квасниця (Польща: Ополе, 2001; Мощно, 2001, 2002; Варшава, 2002; Краків, 2002; Італія: Мілан, 2003-2007 рр.), Тетяна Клименюк (Польща: Варшава, 2007 р. та 2009 р.; Македонія: Крива Паланка, 2001 р.), Ольга Лисенко, Катерина Лесюк (Канада: Торонто, 1998 р., США: Нью-Йорк, 2002 р.), Олег Лясковський (Німеччина: Аахен, 1995 р.), Оксана Мельник, Інна Мосор (Німеччина: Плаун, 2005 р.; Польща: Краків, 2006 р.), Мирон Турик (Хорватія, Сербія, Південна Корея, Польща), Віктор Штець, Ігор Юрченко (Польща: Вроцлав, 1996, 1999, Варшава, 2007).

Творчість кожного художника розвивається індивідуальними шляхами, а персональний внесок у творення мистецького доробку України є неоціненним. Так, Катерина Лесюк (у спів-авторстві з Юрієм Лесюком та іншими) взяла участь у державних акціях з відновлення Свято-михайлівського собору у Києві: у 1996 р. було створено ряд багатофігурних ікон для опорядження інтер'єру, а у 1999 р. для Успенського собору Києво-Печерської Лаври було написано крупномасштабні ікони Св. Апостолів Петра і Павла та пророків Єноха та Іллі, також оформлено інтер'єри численних храмів Львівщини (церква Св. Юра у Львові та церкви Бібрки, Стрия та ін.). Ярослав Шеремета виконав низку монументально-декоративних творів для громадських інтер'єрів Львова, Києва, Трускавця, Пустомит, Бібрки, Тюмені (Росія), Єдинців (Молдова), Брамптона (Канада). Тетяна Клименюк є лауреатом міжнародного конкурсу із зведення пам'ятника польській королеві Ядвізі у Легніці (Польща, 2000 р.). Юрій Сентимреї – учасник щорічних всеукраїнських ковальських фестивалів: «Львівська підкова 2006», «Гамора 2007», «Солом'яний птах», Луцьк, 2007 р., «Залізний лев», 2007 та 2008 р. За проектом Христини Крамарчук виконано релікварій для Блаженного о. Петра Вергуна у Катедральному храмі Покрови Пресвятої Богородиці у Мюнхені (Німеччина, 2009 р.).

Вибрані праці художників знаходяться у музейних колекціях та приватних збірках багатьох країн світу.

Цікавим феноменом у європейській спільноті стали виставки, присвячені Львівській архітектурній школі: ряд наукових виставок у 1993–2005 рр. у різних наукових центрах Польщі підготувала й експонувала канд. арх., доц. Т.М. Клименюк «Творчість Івана Багенського і Львівська архітектурна школа» та персональні виставки творчих робіт «Львівська архітектурна спадщина»: 1993 р. – у Варшаві і Вроцлаві, 1994 р. – у Кракові і Катовіцах, 1995 р. – у Гданську і Глівіцах, 2005 р. – у Вроцлаві.

Активну участь у науково-пошукових роботах кафедри беруть студенти (організатор – канд. арх., доц. Т.М. Клименюк), які представили свої творчі роботи на виставках Інституту архітектури, присвячених 120-річчю з дня народження Івана Багенського – архітектора, педагога, вченого (Львів, 2003 р.); пам'яті ректора Львівської політехніки, вченого, архітектора Едгара Ковача (1849–1912 рр.) (Львів, 2004 р.); – Замки України на 2-му Міжнародному історико-музичному фестивалі “Меч Луцького замку” (Луцьк, 2004 р.).

Д-р мист., проф. О.М. Голубець був організатором ряду культурно-мистецьких акцій у Львові: «Війна» – виставка перформенс за участю П. Старуха та Л. Микитича, присвячена річниці виведення радянських військ з Афганістану; – проект «Геометрія», третій (Перетини та паралелі) та четвертий (Прямокутник) етапи; виставка «Пейзаж 2009: нове життя традиційного жанру» (Палац мистецтв, 2009). Ст. викл. В.Р. Радомська реалізувала авторський проект у межах конкурсу «Програма підтримки музейних працівників» – створення художньо-меморіального музею Модеста Сосенка (1875–1920) у с. Підберізіці Львівської області, цьому проекту передували літні студентські практики з метою реставрації стінопису (2006–2009 рр.).

Резонансною стала виставка творчих робіт студентів і викладачів Інституту архітектури у Львівській картинній галереї "Різдвяні зустрічі" як результат співпраці із монастирем Св. Обручника Йосифа монахів Студійського уставу. Колекція "Студіон" експонувалася разом з нашими роботами (організатори – ієромонах Севастьян Дмитрух, настоятель монастиря ієромонах Теодор Мартинюк, ст. викл. І.Ю. Бучковська та канд. арх., доц. Т.М. Клименюк) (Львів, 2004 р.).

Літні школи для митців та архітекторів створюють можливості подальшого самовдосконалення у творчій атмосфері. Канд. арх., доц. Т.М. Клименюк сформувала групи студентів Інституту архітектури для участі у міжнародній літній архітектурній школі Університету св. Кирила і

Мефодія Архітектурного факультету в Скопє (Македонія, 2001 р.), у літній архітектурній школі КАІА у межах Міжнародно-мистецької співпраці Німеччина – Білорусія – Україна (Мінськ, 2004 р) та літній архітектурній школі у межах Міжнародно-мистецької співпраці Україна – Польща (2009 р.).

Під час щорічних експедицій під керівництвом канд. філос. наук, доц. О.І. Ремешило-Рибчинської, починаючи з 1996 року, ведуться дослідження архітектурно мистецької спадщини в с. Підгірці Львівської області (спільно з австрійськими та польськими науковцями та студентами), меморіальної пластики та пам'яток модернізму у Львові та у Польщі – Єленьо-Гурської Котліни, м. Хелмно над Віслою, с. Жуків на Любачівщині (рис. 10).

Рис. 10. Літня практика австрійських та українських студентів у Карпатах під керівництвом канд. філос. наук, доц. О.І. Ремешило-Рибчинської, 2003 р.

Значним спільним здобутком кафедри стала виставка викладачів у 2009 р., проведена у Львові у виставкових залах Порохової вежі, яка об'єднала яскраві постаті 28 учасників, це – Іванна Бучковська, Федір Василенко, Оксана Васьків, Ольга Винниченко, Олег Горіздра, Ярослав Дідула, Ірина Дутко, Роксоляна Квасниця, Тетяна Клименюк, Зоряна Клишко, Катерина Лесюк, Ольга Лисенко, Олег Лясковський, Оксана Мельник, Ольга Мере, Сергій Мільчевич, Інна Мосор, Віолета Радомська, Ярослав Ракочий, Ореста Ремешило-Рибчинська, Юрій Сентимреї, Лідія Триноженко, Мирон Турик, Ольга Челомбїтько, Ярослав Шеремета, Катерина Штанько-Лесюк, Віктор Штець та Ігор Юрченко. Виставка стала важливим засобом популяризації не тільки кафедри і Інституту архітектури, але і Львівської політехніки у межах Львова і України, оскільки її відвідали тисячі львів'ян та туристів (рис. 11).

а

б

Рис. 11. Виставка творчих робіт викладачів ДОО. Львів, Будинок архітектора, 2009 рік: а – каталог виставки; б – в експозиційному залі

Викладачі кафедри продовжують активну участь у розбудові Національного університету "Львівська політехніка", охороні його дизайнерсько-мистецької спадщини та у руслі промоції *alma mater*. Тут згадаємо лише кілька творчих робіт:

- відзначення видатних діячів побудови української державності у холлі головного корпусу Університету (автори пам'ятного знаку Роману Шухевичу, Степану Бандері та іншим борцям – Ф.І. Василенко, О.Й. Попович та О.Й. Лясковський, 1993 р.) (рис. 12);
- ст. викл. В.І. Кузьмич створив реконструкцію опорядження інтер'єрів головного, восьмого та одинадцятого корпусів Львівської політехніки у 1998–2004 рр. (рис. 13).
- ст.викл. В.О. Штець створив портретну "Галерею ректорів Львівської політехніки, яку було урочисто відкрито до 165-ліття Львівської політехніки (рис. 14) та запроєктував декоративні жалюзі з панорамою Львова для актового залу першого навчального корпусу.
- ст. викл. Я.В. Ракочий розробив проєкт оформлення інтер'єру та обладнання кабінету ректора та залу у головному корпусі (2009 р.) (рис. 15).
- до ювілею університету ст. викл. О.К. Жук запроєктував логотип Асоціації випускників Львівської політехніки та видав монографію: Жук О. Головна будівля Львівської політехніки. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2008 (рис. 16).

Рис. 12. Відзначення видатних діячів побудови української державності у холлі головного корпусу Університету: автори пам'ятного знаку Роману Шухевичу, Степану Бандері та іншим борцям – Ф.І. Василенко, О.Й. Попович та І.В. Попович, 1993 р.

Рис. 13. Опорядження інтер'єру музею університету, В.І. Кузьмич, 1998 р.

Рис. 14. Галерея ректорів Львівської політехніки – автор В.О. Штець, 2009 р.

Рис. 15. Обладнання інтер'єру кабінету ректора та сесійної зали. Я.В. Ракочий, 2008 р.

Рис. 16. Титульна сторінка монографії О.К. Жука та логотип Асоціації випускників Львівської політехніки

Кафедра встановила тісні наукові та творчі контакти з вузами та науковими установами Європи та Америки. Міжнародні контакти кафедри розвиваються згідно з такими двосторонніми угодами:

- особливо активною є співпраця із факультетом архітектури і просторового планування Віденського технічного університету (Австрія) на основі угоди про творчу співпрацю від 1995 р. (керівник д-р арх., проф. Б.С.Черкес), про що свідчить видання “Kooperationen: Vienna University of Technology and National University Lviv Polytechnic. – Vienna: Higher Education – ÖAD, 2008. – 64 р.” (рис. 17);

а

б

Рис. 17. Співпраця із Віденським технологічним університетом:
а – видання, що звітує про співпрацю; б – учасники австрійсько-українського семінару “Книга міст Галичини”, керівник – канд. арх., проф. Г.П. Петришин, Австрія – Сеггау, 1998 р.

- на основі угоди з Державним осередком досліджень пам'яток (KOBIDZ, Польща) від 1996 р. проводяться дослідження та обміри палацово-паркового комплексу у с. Підгірцях (координатор канд. філос. наук, доц. О.І. Ремешило-Рибчинська) (рис. 18);

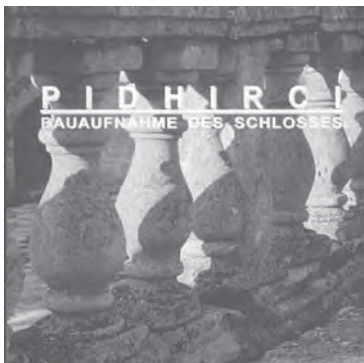

Рис. 18. Каталог виставки про дослідження Підгорецького замку та обмірні креслення

- угода про творчу співпрацю з Вищою фаховою школою в м. Аусбурзі (Німеччина) започаткована у 2002 році і зараз є в стадії становлення та розвитку (координатор канд. філос. наук, доц. О.І. Ремешило-Рибчинська); від 2009 року співпраця розширилась новим напрямком – залучення енергоощадних технологій у процесі ревалоризації архітектурних ансамблів. Спільно з канд. арх., доц. Л. Шулдан та канд. арх., доц. І.П. Гнесем розпочато за участі студентів українсько-австрійський проект з формування житлової забудови з врахуванням енергоощадних технологій для м. Іннсбрук (Австрія) та Старого Села (Україна);
- у 2007 р. започатковано співпрацю з Архітектурним факультетом Політехніки Свентокшиської (м. Кельце, Польща) (координатор – канд. арх., доц. Т.М. Клименюк), у межах якої проводяться інвентаризація та архітектурні обміри меморіальних поховань, розташованих на території історико-культурного заповідника Львова "Личаківський цвинтар";
- у 2008 р. розпочалась співпраця із архітектурним факультетом Білостоцької політехніки (Польща) (координатор – канд. арх., проф. Г.П.Петришин) у напрямі дослідження українсько-польських прикордонних територій. Канд. арх., проф. Г.П. Петришин є членом наукового комітету циклічної міжнародної наукової конференції та наукових збірок "Архітектура локальних культур прикордоння". – Білосток, 2007, 2009;
- наприкінці 2009 р. започатковано співпрацю з факультетом архітектури і дизайну Науково-Технологічного університету Нью Джерсі (Ньюарк, США) (керівник д-р арх., проф. Б.С. Черкес).

Працівники кафедри працюють за міжнародними науковими грантами:

- продовжується розпочата у 2001 р. разом з Університетом м. Лунд (Швеція, під патронатом Королівської Академії наук) на основі двосторонньої угоди робота над спільним проектом з наукового обстеження історичних міст Галичини: «Архітектурна та культурна спадщина як ресурс активізації розвитку міст у Західноукраїнському регіоні та Молдавії». З українського боку у цьому проекті беруть участь д-р арх., проф. Б.С. Черкес, д-р арх., проф. М.В. Бевз, канд. арх., проф. Г.П. Петришин, канд. арх. Ю.В. Ідак, арх. В.І. Шуляр (рис. 19);
- у 2009 р. було реалізовано міжнародний проект "Снятин – Археологія пам'яті" за підтримки Центру міської історії Центрально-Східної Європи (Львів), що проводився у межах програми MEMORIA "Добровольці для збереження європейської культурної спадщини", яку координує Фонд "Пам'ять, відповідальність і майбутнє" (Німеччина) та Фонд ім. Стефана Баторія (Польща) (науковий керівник проекту – канд. арх., доц. Х.С. Бойко).

Рис. 19. Серія книг за шведсько-українсько-молдвським проектом

У всіх наукових темах і проєктах бере участь колектив викладачів і студентів кафедри дизайну та основ архітектури (рис. 20, 21).

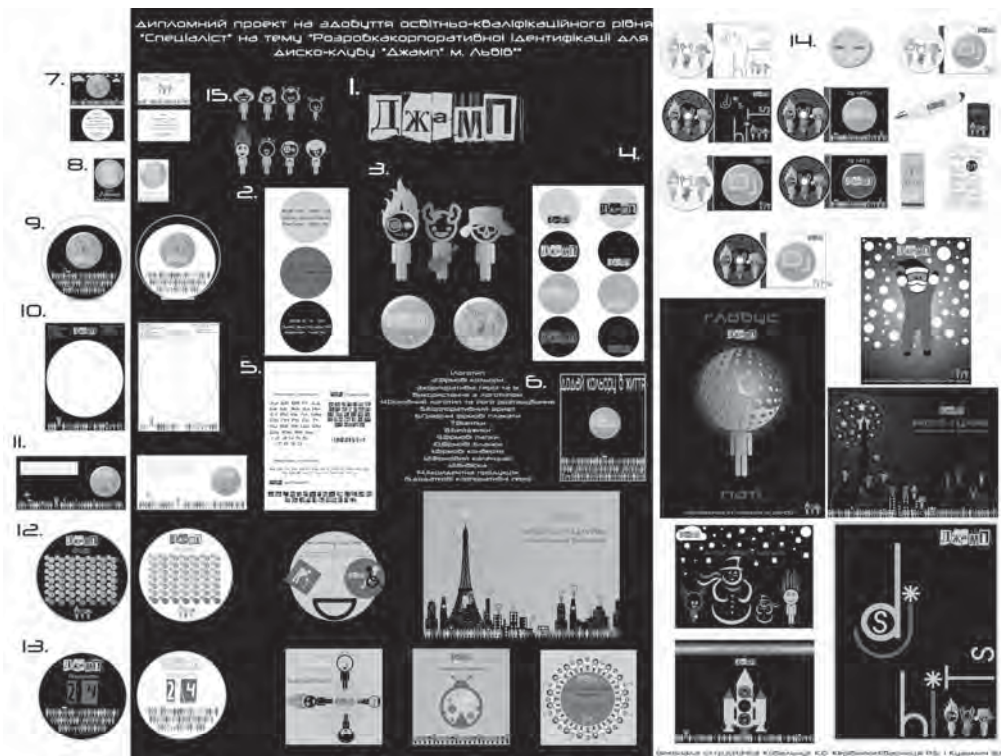

Рис. 20. Дипломні проєкти на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» напрямку «Графічний дизайн»:

а – візуальна ідентифікація міжнародного турніру зі стрільби із лука “Золота осінь 2010”, виконала Г.Д. Добрева, керівник – канд. мист., доц. Р.Я. Галишич

б – розроблення корпоративної ідентифікації для диско-клубу “Джамп” у Львові, виконала К.О. Ковальчук Керівники – ст. викл. Р.Б. Квасниця, ст. викл. В.І. Кузьмич

Рис. 21. Дипломні проекти на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» напрямку «Графічний дизайн» та «Інтер'єр та обладнання»:

а – магістерська робота за спеціальністю «Інтер'єр та обладнання» “Нові тенденції у формуванні візуальної комунікації та організації предметного середовища вітрин магазинів”.

Виконала Д.О. Семенська Керівник – канд. мист., доц. Р.Я. Галишич;

б – магістерська робота за спеціальністю «Графічний дизайн» “Закономірності формоутворення косметичних упаковок із використанням етно-мистецьких мотивів.” Виконала С.Ю. Харатон.

Керівник – канд. мист., доц. І.А. Юрченко;

в – магістерська робота за спеціальністю «Інтер'єр та обладнання» “Розробка системи образної трансформації простору як вираження методів формоутворення у дизайні”. Виконала Мальцева О.В.

Керівник – канд. техн. наук, доц. М.В. Демків

Висновок

Львівська архітектурна школа стала фундаментом творення дизайнерської школи. У зв'язку із бурхливими політичними подіями XIX–XX століть тут перетнулись європейські та регіональні традиції. Становлення напрямку “Дизайн” у Львівській політехніці пов'язане із формуванням образно-художнього підходу до архітектури як синтезу естетики та художніх дисциплін, збагачених історією архітектури та мистецтва. Завдяки поєднанню творчих зусиль талановитих митців із європейських художньо-культурних центрів у період до середини XX ст., а у другій половині XX ст. – митців України та регіону, дизайн у Львівській політехніці став помітним явищем України.

1. Рудницький А.М. Історія і традиції Львівської архітектурної школи / Вісн. Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. – 2001. – № 429: Архітектура. – С. 4–13. 2. Пасічник О.Х. Генеза архітек-

турної школи Львівської політехніки та внесок її випускників у розвиток архітектури: Автореф. дис. ...канд. арх. – Львів, 2004. 3. *Politechnika Lwowska 1844–1945 / Red. przew. R. Szewalski. – Wrocław: w-wolitechniki Wrocławskiej, 1993.* 4. *Album inżynierów i techników w Polsce. Tom 1. Część 1. Politechnika Lwowska. Rys historyczny, informacje – Lwów, 1932. – С. 5.* 5. *Popławski Z. Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844–1945. – Wrocław–Warszawa–Kraków: Ossolineum, 1992. – S. 224–225.* 6. *Нові сторінки історії архітектурно-будівельної школи “Львівської політехніки”: Спеціалізована вчена рада К 35.052.11. Національного університету “Львівська політехніка” за спеціальностями: 18.00 “Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури” та 05.23.01 “Будівельні конструкції, будівлі та споруди” (звіт за 1998–2005 роки) / Укл. Г.П. Петришин. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2005. – 92 с.* 7. *Рудницький А.М. Місце регіональних архітектурних вищих шкіл у розбудові архітектурної справи в Україні // Вісн. Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. – 1999. – № 375: Архітектура. – С. 8–12.*

УДК 711

І.А. Дида

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну та основ архітектури

“АРХІТЕКТУРНИЙ МІФ” І ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ АРХІТЕКТУРИ

© Дида І.А., 2010

Виявлено характерні особливості ідеального образу української архітектури – “архітектурного міфу України” – і його значення для збереження та відтворення традиційної української архітектури.

Ключові слова: “архітектурний міф”, традиційної української архітектури.

The paper deals with the characteristic peculiarities of the ideal image of the Ukrainian architecture – “the architectural myth of Ukraine”, and it’s importance for preservation and reconstruction of the traditional Ukrainian architecture.

Keywords: “architectural myth”, traditional Ukrainian architecture.

Постановка проблеми

Історично у суспільній свідомості сформувався певний узагальнений, символізований образ традиційної української архітектури, основу якого становить тісний зв'язок між архітектурними і природними компонентами довкілля. Екологічно орієнтована архітектура, зокрема українська, легко піддається руйнівним впливам, архітектурні об'єкти, виконані з екологічних природних матеріалів, недовговічні. Незважаючи на це, архітектурні традиції України є надзвичайно стійкими і дійшли до нас з давніх давен. Чи пов'язаний цей факт з існуванням ідеального образу української архітектури і яке значення він має для української традиційної архітектури – це питання вимагає дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Наукові дослідження, що якоюсь мірою стосуються цієї теми, можна розділити на дві тематичні групи. Перша розглядає особливості формотвірних, композиційних та конструктивних характеристик традиційної української архітектури, а другу становлять твори, що аналізують філософсько-концептуальні засади поняття міфу як особливої форми існування суспільної свідомості. Спеціальних досліджень, що стосуються відображення екологічних основ української архітектури в узагальненому ідеальному образі українського архітектурного середовища, дотепер не проводилось.